פארק הזהב קריית שמונה

אתר טבע עירוני

העמותה לשימור קסמי טבע ונוף
בקריית שמונה

עיריית קריית-שמונה

מבוא

בלבה של העיר קריית שמונה, בין בתי התושבים, שוכן **מרחב טבע עירוני** ייחודי מסוגו בישראל- מרחב "פארק הזהב". ייחודו של מרחב זה, הנקרא על שם הנחל האיתן המרכזי הזורם בו- "נחל עין זהב", הוא השילוב בין מרחבי פעילות אינטנסיביים המיועדים לפנאי ולנופש לבין מרחבים טבעיים שמורים שהבולט ביניהם הוא מרחב "הג'ונגל"- מרחב טבעי ראשוני שמור ומגוון המהווה כיום אחד מבתי הגידול הלחים המעטים שנשתמרו בדופן המערבי של עמק החולה.

בשנים האחרונות, פועלת העמותה לשימור קסמי טבע ונוף, בשיתוף וסיוע של עיריית קריית שמונה, לקידום תכנון מרחב הפארק ולהפעלתו כ"אתר טבע עירוני- קהילתי" ראשון מסוגו באזור הצפון.

"טבע עירוני" הנו מושג חדש, ההולך וכובש מודעות ציבורית, בנוף התכנון המקומי. בשונה משמורת טבע, באתר טבע עירוני האדם והקהילה עומדים במקום שווה למשאבי הטבע. מטרתו של האתר מעבר לשימור משאבי טבע הראשוניים הן ליצור מקום בו ציבור רחב יכול לפגוש בקרבה למקום מגוריו את משאבי הטבע המיוחדים לעירו בצורה זמינה, זולה ומיידית.

העמותה לשימור קסמי טבע ועיריית קריית שמונה מאמינות כי קידום וטיפוח בר קיימא של המרחב ונחל עין זהב הזורם בליבו **כאתר טבע עירוני-קהילתי** יסייע בהפיכתו למוקד משיכה לתושבים, מטיילים ונופשים באזור המאפשר למבקרים בו בילוי ונופש לצד לימוד ומפגש בלתי אמצעי עם המערכות הטבעיות הייחודיות של העיר.

פארק הזהב ונחל עין זהב- אוצר טבע אקולוגי ותיירותי בלבה של קריית שמונה

מרחב פארק הזהב בקריית שמונה, המשתרע על שטח של כ- 110 דונם בלבה של העיר, אינו "פארק עירוני סטנדרטי" אלא אתר טבע עירוני ייחודי המכיל בחובו אוצרות טבע רבים ומגוונים.

"קריית שמונה פשוט זכתה במעין בניאס קטן בתוך העיר. אין עוד עיר בישראל שזכתה בנכס טבע כזה."

(עמיר בלבן, רכז טבע עירוני ארצי, החברה להגנת הטבע)

לצד מרחבי פעילות אינטנסיביים המיועדים לפנאי ולנופש ופתוחים לכל, מכיל הפארק **מרחבי טבע שמורים הכוללים מרחב טבעי ראשוני ומגוון** ("הג'ונגל") המהווה כיום אחד מבתי הגידול הלחים המעטים שנשתמרו בדופן המערבי של עמק החולה. **נחל עין זהב ונחל הטחנות** אשר זורמים בליבו יצרו מגוון גדול ועשיר של בתי גידול לחים, בהם פלגים רדודים וקטעי נחל עמוקים הכוללים צמחית גדות עשירה אשר התפתחה עם השנים ליער גדות ומפותח אשר נדיר בנופי הארץ.

במסגרת יוזמה של עמותת קסמי טבע לצורך חקירה, לימוד, תיעוד והפצת חשיבות משאבי הטבע הייחודיים באתר, הוזמנו בשנים האחרונות מספר סקרי חיי וצומח מקצועיים שנערכו במרחב הפארק.

תוצאות סקרים אלו חשפו תמונה עשירה ומרתקת של מגוון החי והצומח בשטחי הפארק, בהן מינים נדירים בסכנת הכחדה, והוכיחו לראשונה כי ישנה **חשיבות לאומית** לשמירה ושיקום המערכת האקולוגית הטבעית והמגוון הביולוגי הקיים באתר.

קידום מרחב פארק הזהב- מיזם של התחדשות עירונית.

קידום מרחב פארק הזהב והפיכתו לאתר טבע עירוני קהילתי **הינו מיזם של התחדשות עירונית**; מיזם אשר ביכולתו להביא ליצירת סביבה עירונית מתחדשת בקריית שמונה שתסייע ותתרום לגיבוש זהותה הייחודית של העיר, להעצמת הקהילה ומעורבות התושבים, לשיפור תדמיתה ברמה האזורית והלאומית ולשיפור איכות החיים בה.

שטחי טבע בעיר הופכים בשנים האחרונות להיות חלק בלתי נפרד מתהליכים עירוניים כגון התחדשות עירונית, כך שגם בתחומי העיר יוכל כל אדם, בכל גיל, לזכות ליהנות מערכי טבע בנגישות גבוהה למקום מגוריו.

קידום וחיזוק המרחב יביא עמו תועלות רבות לעיר ולקהילה כגון:

א. תרומה וסיוע בעיצוב הזהות הייחודית של העיר-

פארק הזהב והמשאבים הרבים הנמצאים בו נושאים ומשמרים את הערכים הייחודיים לעיר קריית שמונה ולנוף הסובב אותה. בלב הפארק שוכן המוזיאון העירוני, אשר עובר בימים אלו חידוש פיזי ותוכני לקראת פתיחתו המחודשת, דבר מקנה למרחב תפקיד נוסף כנושא המורשת והתרבות המקומית.

פיתוח נכון ומקיים של שטחים אלו ימצבו את הפארק כמקור גאווה והזדהות לתושבי העיר, מקום בו הם מעצבים את זהותם הייחודית ולומדים על עברם, וכמקור למשיכת תיירים ותושבים.

"המפגש עם פארק זהב היה הפתעה עצומה עבורי. לא שיערתי שבלב העיר קיים שטח כה עשיר מגוון וייחודי מבחינת טבע בלב קריית שמונה" יאיר אור, בוטנאי.

ב. משיכת תיירות פנים

מיקומו של האתר ב"ארץ פלגי המים", אחד מחמשת האזורים המתויירים בארץ, מגבירה את סיכויו **להפוך לאטרקציה תיירותית ומוקד משיכה של תיירות פנים**.

בעזרת מיתוג ייחודי , ניהול ופיקוח מקיים ויצירה של מגוון אטרקציות בתחום : הטבע, המורשת והפנאי, יכול האתר להפוך לפנינת טבע לתיירות חוץ (משפחות, בתי ספר, קבוצות).

כניסתה של תיירות טבע ופנאי לעיר תסייע בחיזוק וקידום הכלכלה העירונית ובעלי העסקים הקטנים (צימרים, מסעדנות, מסחר).

ג. חינוך וטיפוח המודעות לשמירה ולאהבת הטבע-

הפארק נגיש ופתוח לכולם ומאפשר מגע ישיר ובלתי אמצעי בין תושבי המקום לטבע המקומי, בדגש על אוכלוסיות מוחלשות ובעלות ניידות מוגבלת.

בהיבט החינוכי התרומה היא רבה משום שהוא מאפשר לקהילה המקומית ולנוער ללמוד ולהכיר את מערכות הטבע בצורה קלה ונוחה וללא עלויות נוספות. מרכיב זה משפיע ישירות על רמת ואיכות לימודיהם של כ- 4,500 תלמידי מערכת החינוך המקומית, המהווים כ-50% מכלל תלמידי האזור.

ד. העצמת הקהילה ומעורבות תושבים -

קידום ופיתוח מקיים של המרחב ישקמו את מעמדו ההיסטורי של המרחב כמרכז פנאי ובילוי של הקהילה המקומית לשימוש והנאתם של תושבי העיר והדורות הבאים.

הפארק כאתר טבע עירוני יאפשר שיתוף ציבור ופעילות חברתית של תושבי המקום תוך חיזוק גאוותם המקומית.

כבר היום מהווה הפארק אתר אידיאלי להעצמה קהילתית על בסיס מכנה משותף של קירבה לטבע המקומי ואתרי המורשת בו, דוגמא לכך ניתן לראות בפעילותה של עמותת קסמי טבע ונוף אשר מאגדת ומפעילה **עשרות מתנדבים ופעילים** אשר פועלים במגוון תחומים לקידום ושימור המרחב בשיתוף וסיוע של הרשות.

ה. שיפור התדמית העירונית ואיכות החיים בעיר-

אתר טבע עירוני המכיל בחובו מגוון של פעילויות בתחומי הטבע והמורשת יהווה מקור משיכה לתיירים ולתושבים מקומיים ויסייע במיצוב הדימוי החיובי של העיר.

דימוי חיובי זה הוא בעל משמעות כלכלית, שכן לתדמית טובה יש השפעה חיובי על כושר התחרות של העיר הן למגורים והן לעסקים.

ו. שיקום המערכת האקולוגית טבעית של האתר-

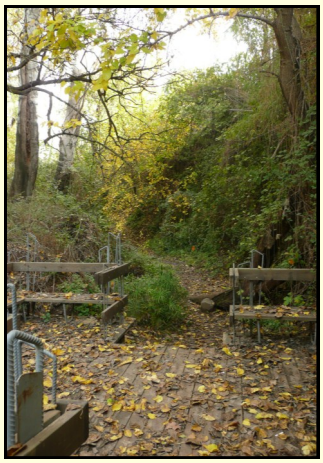

הסדרת המרחב הן מבחינה ניהולית והן מבחינה תכנונית תביא לשיקום המערכת האקולוגית טבעית והמגוון הביולוגי הייחודי (כפי שנמצא בסקרי הטבע שהתבצעו באתר) שנמצא באתר, בדגש על מרחב "הגונג'ל"- אחד מבתי הגידול הלחים המעטים שנשתמרו בדופן המערבית של עמק החולה .

בנוסף לכך יתרום תהליך זה ל**הסרת מפגעים ואיומים סביבתיים על הנחל וסביבתו** כגון: שאיבת יתר של מי המעיין, שינוי ייעודי הקרקע ופגיעה באיזון הקיים, השפעות חיצוניות של האזורים המיושבים והמפותחים ועוד.

פארק הזהב אתר טבע עירוני- חזון בר השגה

בשנתיים האחרונות השקיעה העמותה והרשות משאבים רבים בקידום ושיקום הנחל ומרחב הפארק במטרה למצב את מעמדו הסטטוטורי והקהילתי כאתר טבע עירוני-קהילתי ראשון מסוגו באזור הצפון.

העמותה הרשות והשותפים השונים הפועלים במרחב הצליחו להביא למספר **הצלחות מרכזיות** כגון:

1. **ביטול תכנית** ממ"י לבניית 70 יחידות דיור במרחב הפארק ובסמוך לנחל.
2. **החזרת המים לאפיק הנחל.**
3. **בניית מאגר מידע רחב,** מגוון ומקצועי אודות נחל עין זהב ופארק הזהב והמערכות הטבעיות סביבם.
4. תכנון והוצאה לפועל של **עשרות פעילויות קהילתיות** להעלאת המודעות המקומית ומעורבות הציבור בשמירה ופיתוח הנחל והמרחב (הרצאות, ימי שיא, התנדבויות, סיורים מודרכים, כנסים לימודיים ועוד).
5. **גיוס משרד ראש הממשלה לתמיכה ומימון של פרויקט חידוש מוזיאון קריית שמונה** אשר עתיד לעבור שיפוץ מקיף (רעיוני ופיזי) לקראת פתיחתו המחודשת כמוזיאון "החלוצים האלמונים- סיפורה של העלייה הגדולה ועיירות הפיתוח". מיקומו הפיזי של המוזיאון, סמוך לנחל עין זהב ופארק הזהב, יאפשרו לו להוות תשתית קולטת קהל למטיילים אשר ימשיכו את חווית הביקור במוזיאון בסיור במרחב הטבע העירוני הסמוך.
6. **הקמה ומיסוד של ועדת היגוי מקומית** לגיבוש ובניית תכנית אב משותפת לקידום ופיתוח המרחב הן מבחינה רעיונית והן מבחינה ניהולית תפעולית.

ניצול חלון ההזדמנויות

תנופת העשייה בחודשים האחרונים יצרה **חלון הזדמנויות חשוב ותקדימי ברמה המקומית.**

אנו קוראים למשרד להגנת הסביבה לעשות ככל שביכולתו כדי לחזק מאמצים אלו.

תמיכת המשרד במיזם והקצעת המשאבים לפעילות השוטפת תסייע במיצוב מעמדו של נחל עין זהב ופארק הזהב בעוד כשלוש שנים- **כאתר טבע עירוני קהילתי ראשון מסוגו באזור הצפון.**

תמיכה במהלך זה, אשר צמח "מלמטה" מתוך הקהילה, תביא לחיזוק החברה האזרחית בעיר ולהבטחת עתידו של המקום כתוצאה ממעורבות פעילה ומשמעותית של הקהילה.

אנו מאמינים כי על אף האתגרים הרבים הנציבים בפני הפרויקט, באמצעות שילוב זרועות יש ביכולתנו להביא למימוש החזון המשותף בדומה למקומות אחרים ברחבי הארץ (עמק הצבאים- ירושלים, השלולית – נתניה ועוד).

1 - מוזיאון לתולדות קרית שמונה
א1 - שיחזור המעברה
2 - אגם
3 - אזור פיקניק, שולחנות שחמט
4 - מדשאה עם מתקני משחקים
5 - בית כנסת
6 - שירותים
7 - מדשאה, אמפי-תיאטרון
8 - במה
9 - "הג'ונגל"
10 - שולחנות לפיקניק
11 - שביל פרחי הבר
12 - טחנת קמח ישנה
13 - תצפית
מקרא:
שביל
משעול
נחל
מדשאה
שטח צמחים עשבוניים
עצים
סבך קנים
מסלול שביל הזהב
מגרשי חניה P
צ
רחוב אורי אילן
רחוב הנרייטה סאלד
נחל הטחמות
הג'ונגל
שביל עץ לגם
P

מפת הפארק

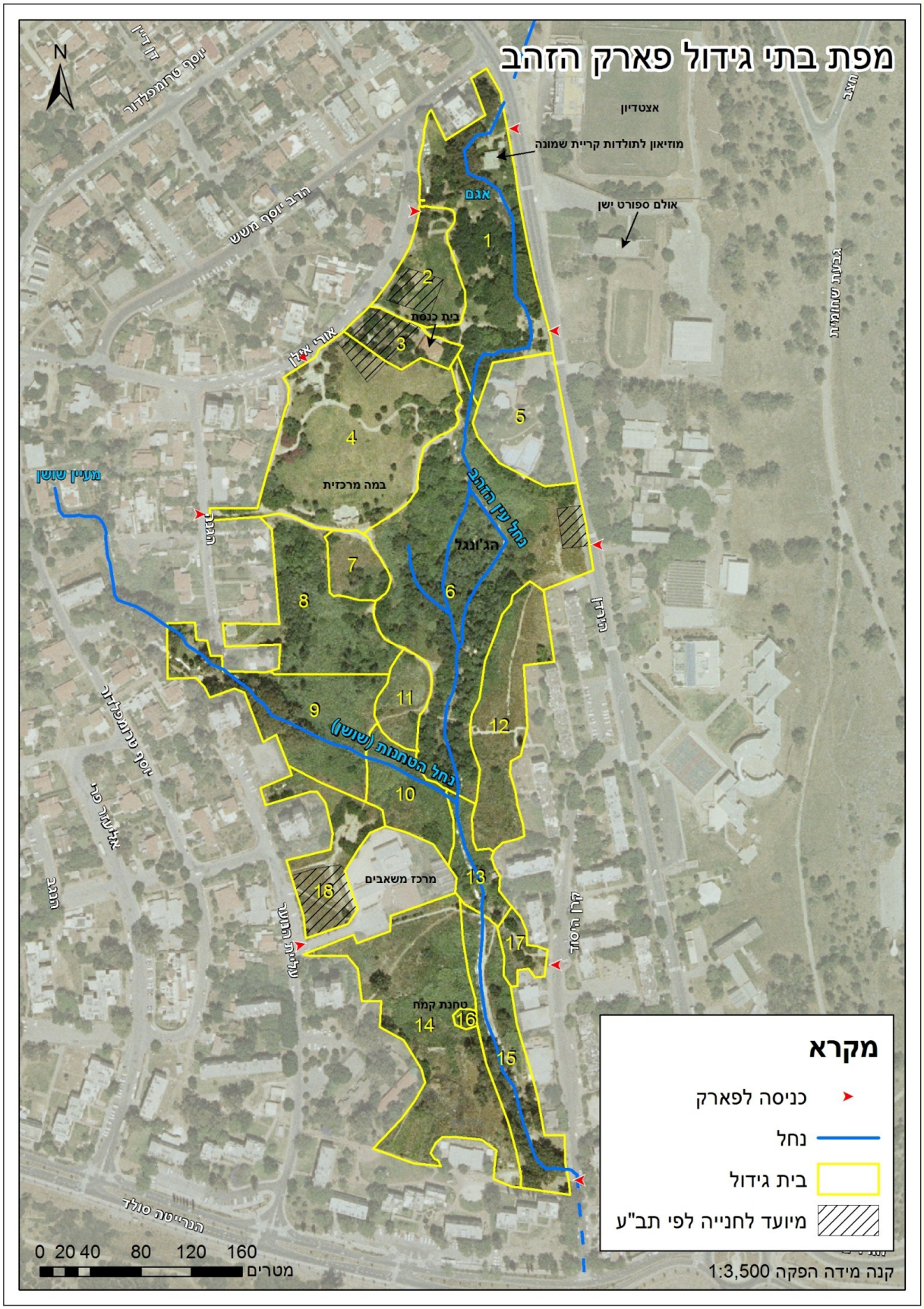
מפת בתי גידול פארק הזהב
N
אצטדיון
מוזיאון לתולדות קריית שמונה
אולם ספורט ישן
אגם
בית כנסת
במה מרכזית
מרכז משאבים
טחנת קמח
נחל עין הזהב
הג'ונגל
נחל הטחנות (שושן)
מעיין שושן
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
מקרא
כניסה לפארק
נחל
בית גידול
מיועד לחנייה לפי תב"ע
0 20 40 80 120 160
מטרים
קנה מידה הפקה 1:3,500